

Спецыяльны рэпартаж

СРОДАК АД ВІРУСАЎ З СОТАГА КВАРТАЛА

Як мы ў лясніцтве бярозавы сок куплялі

Брэсцкія лесаводы традыцыйна першымі пачынаюць нарыхтоўваць бярозавік. Вось і цяпер ужо тысячы тон сыравіны здадзена на перапрацоўку, нямала рэалізавана насельніцтву. Гэтым разам, калі зімы не было наогул, на дзялянкі нарыхтоўчыкі выйшлі на тыдзень раней, чым звычайна. На сайтах лясніцтваў з'явілася інфармацыя пра тое, як і дзе запісацца на куплю бярозавіку.

Найбліжэйшае ад Брэста лясніцтва — Мухавецкае, яно і забяспечвае сокам многіх гараджан. Асабліва зручна дабірацца тым, хто жыве ў паўднёва-ўсходняй частцы абласнога цэнтра: не трэба перасякаць увесь горад, выехаў у прыгараднае Камяніцу Жыравецкую — і трымай напрамак далей, у бок лесу.

На ўказаны тэлефон я пазваніла яшчэ ў пятніцу, думала, у выхадныя сям'я будзе з сокам. Але дзяўчына на тым канцы зверыла свае спісы і прапанавала толькі вечар серады: ахвотных купіць многа, а нарыхтоўчыкаў у лясніцтве — паўдзясятка. Яна падрабязна растлумачыла маршрут, сказала, што трэба праехаць вёску Забалацце і стаць на ўзбочыне. Параіла таксама не забіваць у навігатар гэты населены пункт, бо электронны ўказальнік чамусьці выдае ўкраінскае Забалацце.

Раней мы тут асабліва не бывалі, таму прыехалі амаль за паўгадзіны. Адна машына ўжо стаяла, а потым падцягнуліся яшчэ дзевяць. Строга ў прызначаны час пад'ехаў нарыхтоўчык Павел Амелянецкі, з тэлефона звернуў усіх па прозвішчах і з'яўка на колькасць літраў і падаў знак рухацца за ім. Такім вось працяглым картэжам мы і заехалі ў лес, дзе Павел, нібы вопытны рэгуліроўшчык, хутка размеркаваў кліентаў па дзялянках 100-га квартала лясніцтва.

Там мы адно аднаму не перашкаджалі, самі хадзілі паміж бярозамі, адвезвалі мяшкі з сокам і напаялі свае бітоны. Надвор'е стаяла чароўнае. Амаль 15 градусаў цяпла, сонечна, ніякага ветру, ледзве ўлоўны водар бярозавіку — сыходзіць з лесу не хацелася. Праўда, адразу ж давалося наракаць на ўласную неабачлівасць, што не ўзялі, правільней сказаць, забыліся ўзяць марлю, каб цацкіць сок. Бо мурашы, аказваецца, таксама чакалі сезону

Нарыхтоўшчык Павел АМЕЛЯНЕЦКІ праводзіць разлік.

нарыхтоўкі і цэлымі гурбамі палезлі ў салодкі напой. Іх працэджаць і вылоўліваць давалося ўжо дома. Пра тое, што трэба ўзяць вёдры, дзяўчына на тэлефоне нагадала, а пра марлю — не, хоць варта было: трапляюцца ж такія во, як мы, не вельмі вопытныя пакупнікі.

Свае замоўленыя 80 літраў мы з сынам набралі менш чым за паўгадзіны, загрузілі ў машыну і накіраваліся на «блокпост» Паўла Амелянецкага. Там ён падлічыў суму, выпісаў квіток і ўзяў грошы. Выйшла з ПДВ усяго 13,6 рубля.

Сок прадаецца па 17 капеек за літр. Таму ахвотных набыць вітамінны напой нямала. Варта сказаць, што людзі прыязджаюць з рознай тарай. Неабавязкова набываць вялікія пасудзіны, як гэта зрабілі мы: адзін мужчына наліваў з дапамогай лейкі 5-літровыя бутэлькі. Іх стаяла дзясяткі два. Затое зручна і лёгка грузіць, можна справіцца нават аднаму.

Некаторыя выправіліся па сок цэлымі сем'ямі. Валянціна і Пётр Білецкі прыехалі з унукамі. Малыя ўвесь час бегалі, смяліся, тым самым стваралі асаблівы настрой нарыхтоўчай кампаніі. «Птушак яшчэ не чуваць, дык вы

шчабечаче», — жартам ушчувала бабуля.

А наш ветлівы нарыхтоўшчык параў ўважліва правярыць сябе на прадмет кляшчоў, бо гэтыя крыва-смолкі не дрэмлюць. Мы толькі пасмяяліся, маўляў, на фоне каранавіруса гэта не выглядае праблемай. На што работнікі лесу запырчалі: «У лесе тых паганых вірусаў дакладна няма, а вось кляшчоў — колькі хочаш». І мы вымушаны былі пагадзіцца. А яшчэ згадалі, што падчас любых эпідэмій ці сезонных захворванняў медыкі раяць піць больш вадкасці. А свежы бярозавы сок — ідэальны напой, багаты на вітаміны і мікра-элементы.

Мая выпадковая знаёмая па нарыхтоўцы падзялілася рэцэптамі закатак соку. Яна ставіць бярозавік абавязкова з кружком лімона альбо апельсіна. А нядаўна апрабавала новы спосаб вырабу квасу: на 15-16 літраў соку дадаць паўлітровы слоік штучнага мёду, размяшаць і пераліць у пластыкавыя бутэлькі. У халодным месцы ён будзе захоўвацца доўга і набудзе вельмі арыгінальны смак. Я ж вам у сезон нарыхтоўкі раю каву, звараную на бярозавым соку, — чароўны смак, скажу вам. І чай таксама выходзіць асабліва духмяны.

За якасць напой леснікі таксама адказваюць. Штогод сок бярэ на аналіз цэнтр стандартызацыі, метралогіі і сертыфікацыі, вывазяецца каля 30 паказчыкаў. Так што шкодных прыmesяў альбо радыхавіч у нашым бярозавіку няма. А сезон нарыхтоўкі працягваецца. Як сказала памочнік лясніцтва Мухавецкага лясніцтва Вольга ПАЎЛЮКАВЕЦ, цяпер майстрам лесу дапамагаюць пяцёра сезонных нарыхтоўчыкаў. За першыя паўтара тыдня насельніцтву прададзена 25 тон соку, а ўсяго тут плануець нарыхтаваць каля 100 тон. У цэлым жа Брэсцкі лясгас мае ў планах сабраць 335 тон гаючага напою.

Святлана ЯСКЕВІЧ,

Брэсцкі раён.

У тэму

Калега напісала, што Старобінскі лясгас прадае сок не толькі ў лесе, але і на гандлёвых пляцоўках. Там цана, зразумела, адрозніваецца ў большы бок. У мінулыя гады даводзілася чытаць пра падобны вопыт Ваўкавыскага, іншых лясгасаў Гродзеншчыны. Але пад Брэстам ніхто гэтым не займаецца. Леснікі звычайна спасылаюцца на жорсткія санітарныя патрабаванні і малую выгаду праекта. Да таго ж сок — такі прадукт, які можна рэалізоўваць толькі цягам дня, таму, відаць, не знаходзіцца прадпрымальнікаў, якія жадаюць заняць гэтую нішу. У выніку для многіх катэгорый людзей, асабліва пажылых, тых, хто не мае асабістага транспарту, свежы сок застаецца недаступным прадуктам. На жаль. А ён вельмі карысны для ўсіх, асабліва для людзей з хранічнымі хваробамі нырака, іншых органаў. З даўніх часоў лічылі, што сок вясной прамывае ўвесь арганізм. Жыхары вялікага горада купілі б бярозавік значна даражэй, чым 15-17 капеек за літр, калі б хто яго прывёз.

Спытайце пра радзіннае

ШТО МОЖНА І ЧАГО НЕЛЬГА НА МЭЖЫ?

Настаўніца З. М. Бурдыка з Чэрвеньскага раёна пытаецца: «Штогод прадаецца месячны каляндар, дзе даюцца парады аб тым, якія садовыя культуры пажадана садзіць у тую або іншую фазу Месяца. Ці праўда, што наш зямны спадарожнік аказвае такі моцны ўплыў на бясконцыя гаспадарчыя клопаты? А якія адносіны ў традыцыйнай культуры былі да фазы Месяца, якую ў нашай мясцовасці звалі чарнец?»

Часавая мяжа паміж старым і маладым Месяцам атрыла мала срод беларусаў прасторавае найменне — межы. У народнай культуры ўсходніх славян месцы разрыву (мяжа, якая падзяляла поле, луг, сваю і чужую гаспадарку) надзяляліся негатыўнымі якасцямі, шкоднымі як для людзей, так і для жывёл. Нездарма казалі: «Не ляжы на мяжы, хваробу наклічаш». Аналагічнае стаўленне было срод беларусаў і да таго часу, той нябачнай мяжы, калі Месяц «перанараджаўся», каб зноў з'явіцца на небе.

Межы, або чарнец, у традыцыйных уяўленнях беларусаў лічыліся пераходным часам і ўспрымаліся ў народнай свядомасці негатыўна. Магчыма, таму, што ў гэты перыяд начное свяціла было нябачнае для вачэй людзей, яно ўзнікала як бы з нябыту, вярталася са свету продкаў (Месяц нярэдка завуць Сонцам замагільнага свету), таму магло прыцягнуць да чалавека толькі адмоўныя з'явы. Тут пераважае фундаментальны прынцып народнай культуры: «Падобнае выклікае падобнае». Сувязь была празрыстая і выразна матываваная: адсутнасць свяціла ў начным небе, г. зн. «касмiчная пустэча», магла справакаваць «пустэчу» як у жыцці, так і ў дзейнасці чалавека. Адна з назваў гэтай фазы месяца, якая прыжылася на Палессі, — пустыя дні. Адсюль узніклі прадказанні і папярэдзальныя правілы народнай культуры наконт выканання нейкай работы або, наадварот, парада перакачаць такі няпросты час. У сувязі з гэтым у народным асяроддзі ўзнікла нямала прадказанняў і папярэдзальных абмежаванняў.

На межы ніколі не спраўлялі вяселле — засцерагаліся стаць бяздзетнымі; не вадзілі карову на злучку; не саджалі квактуху на яйкі; імкнуліся не адпраўляцца ў дарогу; не куплялі жывёл; не саджалі і не сеялі — лічылі гэтыя справы «пустымі».

Межы, або «касмiчную пустэчу», паспяхова выкарыстоўвалі тады, калі трэба было ад чаго-небудзь пазбавіцца, знішчыць, разбурыць. У гэтыя дні пасын-кавалі памідоры, абразалі дрэвы, хмызнякі, вінаградную лазу (пасынкі зноў з'являцца не так хутка), знішчалі пустазелле.

На Брэстчыне зафіксавана павер'е пра тое, што калі Вялікдзень здарыцца на межы (што зусім немагчыма паводле правіла вызначэння святкавання хрысціянскай Пасхі), то надыздзе канец свету: «Як на Паску будзе чарнец (г. зн. чорны месяц), усему сьвіету будзе канец».

Назва меж, зафіксаваная С. М. Талстой: «Ні то, ні сё; ні сяго, ні таго; ні сякэ, ні такэ», — даволі празрыста паказвае адносіны да гэтага часу.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

Дасылайце свае пытанні пра карані і прытасаванасць да сучаснага жыцця каляндарных і сямейна-побытавых народных традыцый ды абрадаў на паштовы або электронны адрас рэдакцыі з пазнакай «Пра радзіннае».

Запашальнік

«ВАЙНА І МІР. ВЯРТАННЕ»

РАСКАЗВАЮЦЬ СТАРЫЯ ПАШТОЎКІ

26 сакавіка 2020 года а 17-й гадзіне ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь (Мінск, вуліца Карла Маркса, 12) адкрыецца выстаўка старых паштовак з калекцыі лаўрэата Прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» Уладзіміра Ліхадзедава.

Імпрэза, якая носіць сімвалічную назву — «Вайна і мір. Вяртанне», — праходзіць у межах аўтарскага праекта «У пошуках страчанага». Уладзімір Ліхадзедаў — намінант на атрыманне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь. Да 75-годдзя Вялікай Перамогі філакартыст дэманструе тую частку сваіх збораў, якая паказвае гераічныя, баявыя старонкі гісторыі нашай Айчыны. Праз старыя паштоўкі наведвальнікі выстаўкі адкрыюць для сябе тыя адрасы, якія з'яўляюцца часцінкай памяці пра падзеі Вялікай Айчыннай вайны, жыццяпіс мясцін, гарадоў, паселішчаў, разбураных у час фашысцкай навалы.

Мяркуюцца, што выстаўка «Вайна і мір. Вяртанне» праедзе па шэрагу музеяў і іншых культурна-асветніцкіх устаноў краіны.

Сяргей ШЫЧКО.